

השובר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פה.

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי פ"ד מהל'
מעשה ה' א ועי'
בהשגות ובמ"מ סגן עשין
קלה טו"ש"ע י"ד ס"י שלם
ספ"ק פג:
כב ב ג מיי שם הלכה ו'
ת סגן שם טו"ש"ע
שם:
כד ד מיי שם הל' א
וע"ש סגן שם
טו"ש"ע שם:

תורה אור השלם
1 וְאָמַרְתָּ לַפְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בְּעֵרְתִי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבַּיִת
וְגַם נִתְּתִי לְיָד וְלִגְרֵי
לְיָתוּם וְלְאֶלְמָנָה כְּכֹל
מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר
עֲבֹדְתִי מִמְצֻוֹתֶיךָ וְלֹא
שָׁבַחְתִּי: דברים כו יג
2 כִּי תִבְלֶה לְעֵשֶׂר אֶת
כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאֲתֶךָ
בַּשָּׂנָה הַשְּׁלִישִׁת שָׁנָה
הַמַּעֲשֵׂר וְנִתְּתָה לְיָד
לְגֵר לְיָתוּם וְלְאֶלְמָנָה
וְאָכְלוּ בַשְּׂעִירֶיךָ וְשָׁבַע:
דברים כו יב

עד שיראה פני הבית. וא"ת והא תנן בפ"ג דמעשרות (מ"ה) ומיימי ליה צשיליה יואל דופן שחיבת צמעשר חצר זורית ואחיו חצר זורית כל שהכלים נשמרים לתוכה ואין לומר דלרבי ינאי אינה חייבת צמעשר עד שיראה פני הבית ופני החצר דהיינו שיכניסנו דרך שער החצר לצית וכי אמר צסמוך לרבי ינאי בשערך לאפוקי דרך גגות הו"מ למימר לאפוקי מכניס לצית צלא דרך שער החצר דל"כ היכי קאמר צסמוך ולמ"ד לצית לצית אף אפשר שמומד פועל צצית ותולש וצא דרך שער החצר ומיחו י"ל היכא שהתאנה נוטה לחצר או עומדת בחצר אז אין לריך ראיית פני החצר אלא דוקא צצותם (ה) שנקלטות חוץ לחצר לריך שיכניסם דרך שער החצר וכן משמע (בפ"ג דמעשרות מ"ח) דתנא תאנה העומדת בחצר אוכל אחת אחת ואם לריך שמים חייב צצל מ"מ אי אפשר לומר כן דתנן (ט) בפ"ג דתרומות ומיימי ליה לה המציא כדי זין (צ"ה דף לה) היה אוכל צצשכול וכנס מנגינה לחצר ר' אליעזר אומר יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור צצל להתחיל לר"ע אסור ומשמע צצחצר אסור אע"פ שלא נכנס לצית מנדקט וכנס לחצר וי"ל דמודה ר' ינאי לחצר קוצעת מדרבנן והא דאומר עד שיראה פני הבית היינו מדאורי"י וא"ת לר' יוחנן דלחצר חצר קובעת מדאורי"י אמאי יגמור לר"א וי"ל דליירי בחצר שאין הכלים נשמרים בתוכה דלא קצעה אלא מדרבנן: **מאי** באו בשדה. פי' צקונטי' ולוקח לא עדיף מגמר מלאכה וא"כ אפילו צעל הבית חייב צגמר מלאכתו

עד שיראה פני הבית שנאמר ובערתי הקדש מן הבית ורבי יוחנן אמר אפילו חצר קובעת שנאמר ואכלו בשערך ושבעו ורבי יוחנן נמי הא כתיב מן הבית אמר לך חצר דומיא דבית מה בית המשתמר אף חצר המשתמרת ורבי ינאי נמי הכתיב בשערך ההוא מיבעי ליה דמעיייל ליה דרך שער לאפוקי דרך גגות וקרפיות דלא מתיב רב הינא חוואה כנפשוך כך נפשו של פועל מה נפשוך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור הא לוקח חייב מאי לאו בשדה אמר רב פפא הכא בתאנה העומדת בנינה ונופה נומה לחצר עסקינן ולמאן דאמר לבית לבית א"ה בעל הבית נמי נחייב בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו ולוקח מדאורייתא מו מחייב והתניא מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים (ה) מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה שהיו אומרין עשר

פני הבית. שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיות: **ואכלו בשערך.** ונתת ללוי וגו' משעה שנסכג לאשעריך: **דמעיייל ליה דרך שער.** דאפילו הבית לא קצעה ליה אלא כי מעיייל ליה דרך שער ביאתו: **אכל לוקח חייב.** דמקח מחשיב ליה כגמר מלאכה: **מאי לאו צצדה.** ומקח לא עדיף מגמר מלאכה: **נוטה לחצר.** דמכי תלשה חוץ פני חצר: **אי"ה צעל הבית נמי.** תלשה היא גמר מלאכתה והכי רואה פני הבית: **עיניו צצתאנו.** אין הנוף חשוב צעיניו הלך הכל הולך אחר העיקר ועיקרה צחוץ הלך עד שיגמר כל לקיטתו ויכנס לצית לאו גמר מלאכה הוא: **צמקחו.** והן פירות התלושין ומשנתלשו צצו לצית: **ולוקח מדאורייתא מי מחייב.** דלאשטרך ליה לקרא לאפוקי פועל מתורת לוקח: **של צית הינו.** שם מקום: **שהעמידו דבריהם.** כלומר מה שאסור מדברי חכמים מלאו לו הימר מן התורה: עשר

מלאכה צצדה וקשה דל"כ מוקי לה כשאין נגמרה מלאכתו למעשר א"כ מאי פריך צעל הבית נמי חייב הלא כיון שלא נגמר מלאכתו למעשר יכול לאכול אפי' צצית כדאמר רבי אושעיל (פסחים דף טו.) מערים אדם על תצואתו ומכניסה צצוץ שלה ועוד שיליה המציא [כדי זין] (צ"ה דף לה) משמע דלכולהו אמוראי דהתם מקח אינו קובע אלא צצדה שנגמרה מלאכתו למעשר ונראה דהכי פריך מאי לין צצדה לוקח חייב משום דמקח קובע צצדה שנגמרה מלאכתו למעשר וקשה לכולהו דלא מפלגי ואפי' צצוקה צציה ראיית פני הבית או פני החצר: **הכא בתאנה העומדת.** לאו דוקא נקט תאנה דאין צו מעשר אלא מדרבנן א דמדאורייתא לא מחייב אלא דגן ומירוש ויזרה והכא איירי מדאורייתא אלא נקט תאנה לפי שהיו מצויין צציהם: **העומדת בנינה ונופה נושה לחצר ולמאן דאמר לבית לבית.** ולא מני לאוקמי כגון שמתקט בנינה והולך לצית ואוכל דאין פועל אוכל אלא צצעת מלאכה דמתן צצמתין לקמן (דף טז:) דדוקא בהליכתם מאומן לאומן אוכל מפני שהצ צציהם: **בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו.** מינה דלוקח דוקא אוכל שמים חייב אכל אחת פטור כדאמר לקמן (דף פט:) ק"ץ צין ספת צין לא ספת אחת אוכל שמים חייב אלא אוכל וצצתים שמים חייב דנוטה לחצר אפי' צעל הבית אסור דתנן צצמכת מעשרות (פ"ג מ"ח) גצי תאנה העומדת בחצר אוכל אחת אחת כמו ואם לריך שמים חייב וי"ל דהתם מיירי כשאין רואה ללקוט עשוי יתר אלא מה שאכל וזהו חייב צצתים אפילו צעל הבית כמו לוקח דלא שייך למימר עיניו בתאנתו דאין עיניו אלא צצנה שאוכל וזהו חשיב גמר מלאכה צצירוף שמים אכל צצמעמין שצכר פועל ללקוט כל הראוי ללקט שייך למימר עיניו בתאנתו ולא חשיב גורן צצמר מלאכה עד שילקוט כולה או רובה וכי מוקי לה הכא צעומדת צצניה ונופה נוטה לחצר ה"ה דהוא מני לאוקמי צעומדת בחצר אלא מילתא דשכיחא טפי נקט ועוד דגצי צית ל"ל דנוטה לצית צעומדת צצית לא שכיח כלל נקט נמי גצי חצר כה"ג וצקונטרס פירש עיניו בתאנתו שעיקרה חוץ לחצר משמע שר"ל שאם הייתה כולה בחצר היה צציה נמי חייב ואין נראה לר"י חדא דאין שייך ראיית פני החצר צצמוכר אפי' כל התאנה הייתה בחצר ועוד למ"ד מקח קובע קובע אפילו צצדה צצדה צצדה כדאמר צצמכת מלאכתו בחצר המציא כדי זין (צ"ה דף לה:) וצקוף פירקא (דף צג.) משמע גצי מקשאור דאשפיקו אפילו צצדה אין פועל אוכל לפי שנגמרה מלאכתו אע"פ שלא ראו צית וחצר והכי משכחת לדידיה שילוקח חייב צצמער ופועל פטור אי צצדה שלא נגמרה מלאכתו לוקח נמי פטור אי צצדה שנגמרה מלאכתו אין פועל אוכל ע"כ לא משכחת אלא דלוקח אין אוכל שמים אפילו לא ספת ופועל כי לא ספת אוכל שמים חייב וע"כ היינו טעמא דכפרישית לוקח עיניו צצמקחו וחשיב שמים גורן וגמר מלאכה אכל צעל הבית עיניו בתאנתו לא הוי גמר מלאכה ופועל צצעה"כ ופי"ה לא שייך שם:

תבואת זרעך וראי לוקח. וא"ת דאמר צסוף פ"ק דצצורות (דף יא: ושם ד"ה טבלים) אמר שמואל צצדי נתן הלוקח טבלים ממורחם מן הנכרי מעשרן והן שלו וקאמר אי מרחיבו נכרי דגנך ולא דיגון נכרי אלא דמרחיבו ישראל פי' אמר שקנאם מן הנכרי מעשרן דאין קנין לנכרי צצרך ישראל להפקיעם מיד מעשר והם שלו דאחינא מוכח מאן דלא מציא לאשטעוי דינא צצדיה וליכא למימר מעשרן מדרבנן דל"כ אמאי קאמר דאין קנין לנכרי אפי' יש קנין לריך לעשר מדרבנן כדמוכח צסוף הקומץ רצה (מנחות דף לה.) ושם ד"ה קצבר) דתניא אמר ר' שמעון [שזורין] פעם [אחת] נתערב לי טבל צחולין ושאלתי לרבי טרפון ואמר לי לך קח [לך] מן השוק ופריך ולימא ליה קח מן הנכרי קצבר אין קנין כו' והוה ליה מן החיוב על הפטור משמע דאי יש קנין הוה לוקח מן הנכרי דהו ליה מן הפטור על הפטור דהא דתרוייהו דרבנן ואומר ר"ת דהכא איירי צצוקח אחר מירוח אכל לוקח קודם מירוח כי התם צצוצות זרעך קרינא ציה וא"ת וצצמנחות אמאי לא קאמר ליה לך וקח הממורה דלא הוי חיוב אלא מדרבנן וי"ל דמ"מ דמי מן החיוב על הפטור כיון דלילו הד מוכר קני ליה הוה חיוב וה"ג משמע התם דאין להפירש מדבר הדומה חיוב על הפטור דאיכא מ"ד שאמר ליה לך וקח מן הנכרי ופריך ולימא ליה קח מן השוק קצבר אין רוב עמי הארץ מעשרים והוה ליה מן החיוב על הפטור והא ליכא למימר דק"ל דודאי הוה דהא ליכא מאן דפליג דצצוצות עם הארץ דמאי היא אלא משום דדמי לחיוב על הפטור קאמר וריך עיון דכי משני התם קצבר אין קנין לנכרי מ"מ לימא ליה קח מן הנכרי (ה) (מן) הממורה (ה) דלמ"ד אין קנין מ"מ דריש דגנך ולא דיגון נכרי צצ"פ השולח (גיטין דף מו.) ושם ד"ה מר) קודם תאמר לר"ת דהכא משמע ללוקח קודם מירוח פטור מדאורייתא דהא פועל אוכל צצדה צצדה נגמרה מלאכתו למעשר היינו וקחם מירוח ומתחיל מקח משעה שנושה מלאכתו ואז אינו מתקן וזהו מקח מדאורייתא מי מחייב וי"ל שהמקח אינו מתחיל עד שאוכל ואותה שעה כבר נתקן ורבינו יצחק צ"ר מרדכי הקשה על פ"ת דהא לוקח תצוה ממורחת מעם הארץ הוי דמאי משום דספק הוה אכל אס ודאי לא עישר חייב לעשר מן התורה אף על פי שנתמרה כבר ולא פירכא היא דנאי דמאי לא הוי מ"מ מדאורייתא לא מחייב אלא מעשר ודאי הוי מדרבנן וריך ליתנו לכהן וללוי אכל לרבי יצחק צ"ר מרדכי נראה לפרש איפכא צצוקח שאינו ממורח פטור שעדיין לא נתחייב צצרות מוכר אכל לוקח ממורח הואיל ונתחייב צצרות מוכר חו לא פקע שם טבל מיניה כמו בהקדש וצבהפקר שאם הקדיש והפקיר קודם מירוח מפקיע מידי מעשר אכל לאחר מירוח אינו מפקיע כמו שפירש ריב"א צצצא קמא" וצציה ראייה מן הירושלמי ולוקח מן הנכרי הוי איפכא דאם נתמרה צצרות הנכרי פטור משום דגנך ולא דיגון נכרי וכשלא נתמרה צצרותו חייב דאין קנין לנכרי צצ"י להפקיע מידי מעשר ולא מקריא צצוצות זרעך של מוכר אלא צצוצות הלוקח ממנו ולא חשיב לוקח: